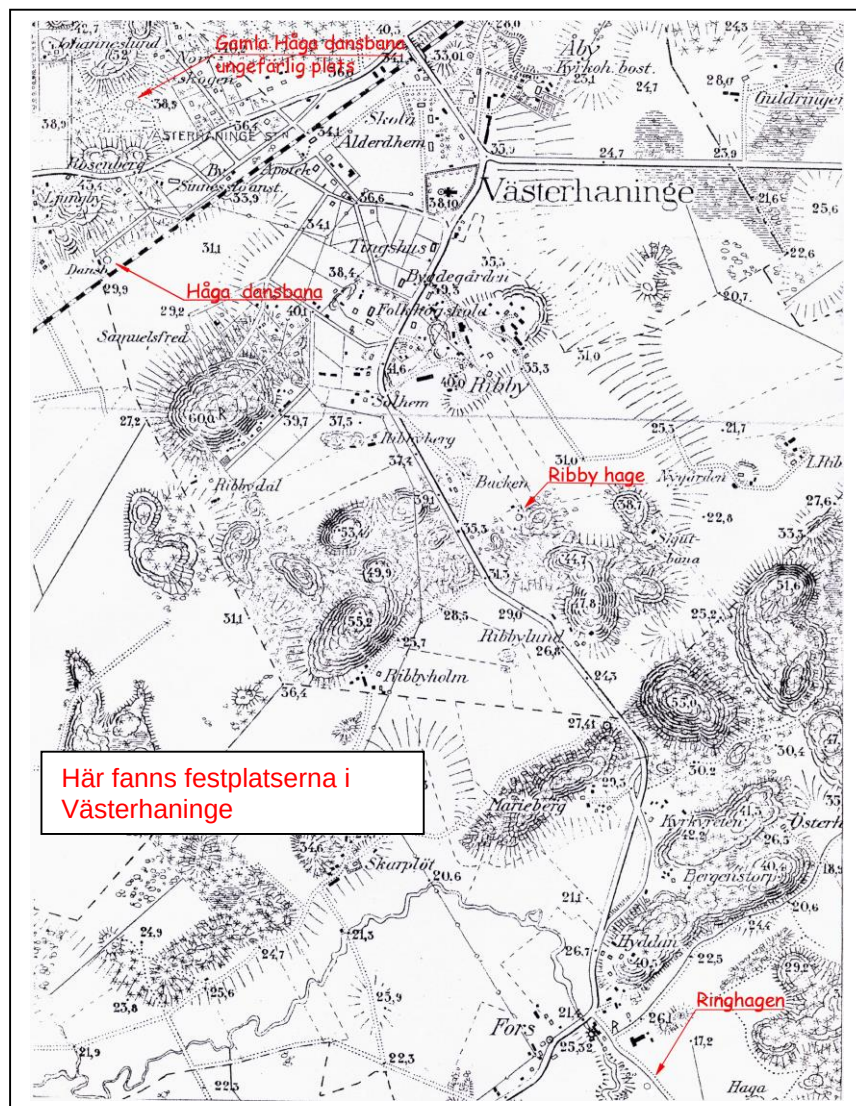

Festplatser i Västerhaninge

av Sonja Borggren 2009

Hur roade man sig förr i tiden här i Västerhaninge?

Naturligtvis bl.a. med mer eller mindre improviserad dans på logarna på gårdarna till dragspel och kanske fiol. Lite mer frekventa logar var Ekeby, Fållbrunna och Landberga

I början på 1900-talet öppnades några dansbanor i socknen bl.a i Ribby och i början på 30-talet tillkom ytterligare ett par ställen, Håga och Ringhagen i Fors. Dessa dansbanor hade dessutom många kringattraktioner och kallades "festplatser"!

Det fanns även en dansbana i Gansta, på södra sidan av vägen mot Söderby Brygga, mittemot den f.d. affären (var starten för Klädbörsen) Här ordnade ett litet lokalt danskapell under ledning av bröderna Erik och Hugo Olsson (från Stav) danser i en paviljong. Man kallade sig "Sju Glada Gossar"

Danskapellet "Sju Glada Gossar"
Foto tillhör Ove Andersson

Ribby hage/Ribby dansbana....

.... låg intill radhusområdet som ligger på Gränsvägen. Exakt årtal när dansbanan togs i drift är okänt men på 1920-talet anordnade Bondeförbundet basar där en gång på sommaren under en söndagseftermiddag.

Ibland framfördes teaterstycken och det var Folkhögskolans elever som var arrangörer. Där fanns kaffeservering, tombola, pilkastning och skytte.

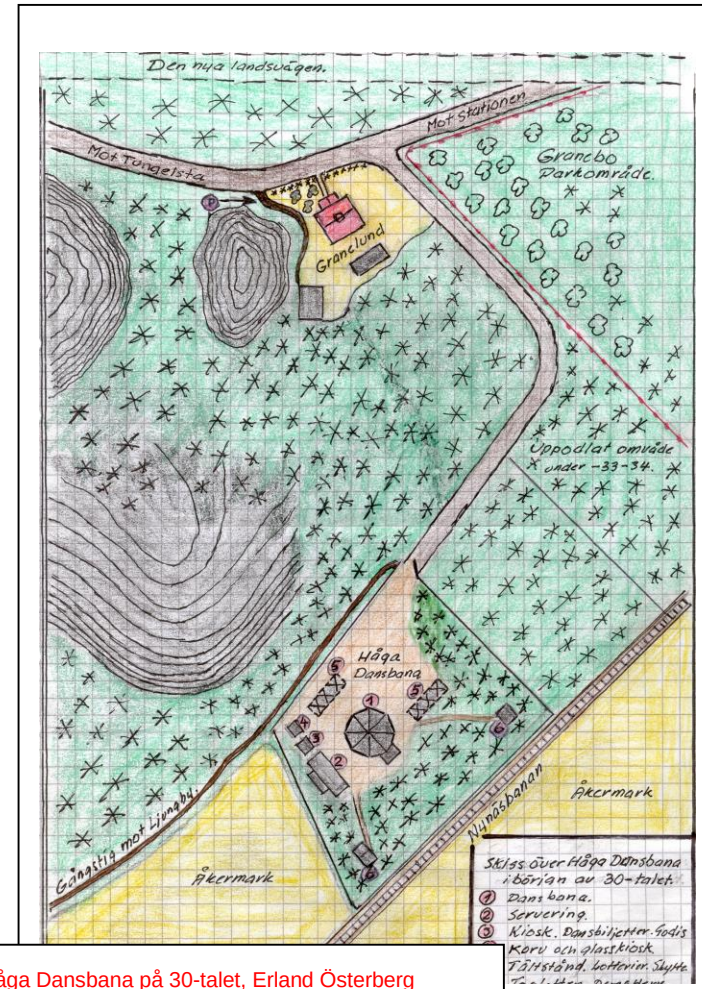
Fröken Augusta Stolpe, boende i Stockholm drev dansbanan men ägde inte marken men 1930 köpte hon den av hönsfarmaren och skriftställaren Gustav Dahlström. Han hade själv, tidigare, anordnat dans i ett nedlagt höns hus och även haft filmföreläsningar där, amerikanska filmer.

Ribby hage fick allt mindre med besökare efter det att Håga dansbana öppnades. Fröken Stolpe lär också blivit osams med musikerna, Haga-kvartetten. Efter det att musikerna slutat hos henne satte de upp lappar där de uppmanade folk att bojkotta Ribby hage. När Ribby hage blev till salu 1941 köpte ägarna till Håga dansbana Ribby hage och lade ner den.

Håga Dansbana

... öppnades midsommaraftonen 1930 av bröderna Kalle och Erik Åkerberg samt Einar Hultman, kanske fanns det fler delägare. Dansbanan låg mellan Aspvägen och järnvägen. Dans var det tre gånger i veckan. En musiker som var duktig på att spela på sitt blåsinstrument och även sjöng bra hade många beundrarinor trots att han hade utseendet emot sej. Mager och blek.

Håga Dansbana på 30-talet, Erland Österberg

En av dem har berättat att när han sjöng Stardust då ville hon inte dansa utan stå vid dansbaneräcket för att bara lyssna till hans fina röst och det var fler som gjorde likadant.

På lördagskvällen höll man på till 01.00, söndagen till 24.00 och onsdagskvällen till 23.00. På 1930-talet kostade en dansbiljett 10 öre men höjdes senare till 12 öre. Ibland var det uppträdande och då fick man betala inträde 50 öre, ibland 1 krona, och det var inte alltid populärt. Man hade inte så gott om pengar. De slantar man hade skulle användas till dansbiljetterna. Kaffe eller läsk kostade 25 öre, varm korv med bröd likaså, tombola 50 öre och godis såldes till gängse pris plus lite påslag.

Se upp flickor! Vi är på ingång!

Det var många flottister som kom upp från Vitså till Västerhaninge för att roa sig. Många gick hit upp eller så delade man på en taxi. När Håga öppnade för säsongen den sista april hade bara "Freja" kommit till Vitså men sen när pansarskeppen kom upp i mitten av maj från Karlskrona då tyckte Västerhaningeflickorna att våren kommit. Varannan fredagseftermiddag ankrade fartygen upp i Hårsfjärden. De andra helgerna låg de i Saltsjöbaden. Under veckorna var de ute till sjöss.

Någon vecka före midsommar återvände de till Karlskrona och kom tillbaks i mitten av augusti för att i mitten av oktober försvinna ner till Karlskrona igen och då stängdes dansbanorna för säsongen.

De sista danskvällarna kunde bli ganska kylslagna, så kallt att vinterkappan åkte på, för dansa skulle man in i det sista.

En viss rivalitet uppstod mellan flottisterna och civilisterna.

Västerhaningepojkarna tyckte att flottisterna tog flickorna ifrån dem så det utbröt ett stort slagsmål mellan dem vid Ribby Hage omkring 1927. Många blev skadade, och några svårt men efter det slagsmålet blev det lugnare. Skällsord som "Bondlurkar och Tångloppor" förekom.

Beträffande den allmänna ordningen på 1930-40 -talet så uppehölls den av Gösta Felldin och Stig Torsell vid Håga och av Sven Vidlund vid Ribby.

Klockan 22.00 kom patrullen, militärpolisen, upp till Västerhaninge med buss och de flottister som inte skötte sig fick följa med ner till Vitså men det var sällan att någon bar sej illa åt.

Flottisterna var populära bland flickorna så från Stockholm, Nynäshamn och andra ställen kom många för att få dansa med dem. Det hände att det kunde vara ca ett par hundra flottister, ibland ännu fler, vid Håga dansbana en kväll.

En sa: "det var som ett hav av vita mösskapell".

När dansen var slut var det bara för flottisterna att ta sig ner till Vitså igen. Några hade kanske träffat en flicka och tagit tillflykt till någon lada. Två av ladorna på vägen ner till Vitså hade fått namnen "Pensionat Hö & Halm" och "Himmelska Ladan". Även prästgårdsladan fick besök men arrendatorn ledsnade på besöken. Han var rädd för eldsvåda så en söndagskväll låste han in dem. Ryktet gick om inlåsningsen vilket lockade dit en del nyfikna Västerhaningepojkar som ville se vad som hände och hur det skulle sluta, kanske att de t.o.m. tyckte att det var lite roligt att rivalerna hamnat i denna situation. Skadeglädje? De instängda bönade och bad att bli utsläppta men blev inte bönhörda utan de fick vara kvar i ladan till dagen därpå då de blev utsläppta, mitt på dagen. Det äventyret ställde säkert till bekymmer för besökarna. Särskilt för flottisterna, de fick säkert sitta i arresten några dagar.

Men det kanske det var värt...

Man drog sig inte heller för att besöka kamrer Enkvists utedass så han fick till slut sätta dit ett hänglås.

Man kan undra vad det "pensionatet" hette?

Erland Österberg, gammal Västerhaningebo numera boende i Östersund, bodde som barn i Granelund, granne med Håga dansbana och berättar följande om sina upplevelser av Håga under 1930-talet:

Min första direkta kontakt med Håga blev lite märklig mest beroende på att grinden stod öppen och jag gick in och tittade.

Ett mindre tivoli höll på att packa upp och utan att jag egentligen visste hur det gått till, så var jag plötsligt barnvakt åt ägarens lilla dotter. Så där 3 år gammal.

Ett plus var förutom en liten daglig ersättning, att jag fick tillgång till attraktionerna.

Bland annat spelhallen som imponerade på mej till den milda grad att jag försökte göra en apparat själv för spelkulor. Naturligtvis misslyckades det. Åkte mycket karusell, kastade pil och under sakkunnig ledning fick jag avfira ett luftgevär med små röda pilar. Det var stort. Som barn var det så att man sprang mest omkring för att få se så mycket som möjligt av härligheten innan ordningsvakten kom och körde ut en som minderårig i akt och syfte att inte påverkas för mycken dansbandsynd.

Fpl Gotland, högpoängare!!!!

Flottist med poänglöst band....

En annan "specialare" som en del av oss pojkar hade, var att titta på flottisternas mössband där det stod vilken båt de tillhörde. Det fanns en rangordning bland mannar och fartyg. Högst stod Fpl.kryssaren "Gotland", därefter u-båtarna och jagarna. Sverigeskeppen "Sverige", "Gustaf V" och "Drottning Viktoria" var så vanliga och så allmänt förekommande att de var "poänglösa". Längst ner på listan stod "Freja".

Lite grann hänger det ihop med att vi kunde få "hänga med" någon från Gustafssons Åkeri som körde mycket på den här traden ner till "Hårsan" och där fick vi grabbar fara ut med barkasserna till de olika fartygen och gå runt och imponeras.

Traditionen att öppna säsongen med Valborgsbrasa, kunde inte förverkligas vid Håga, p.g.a. bristande utrymme. I stället löste man eldandet med ett par tjärtunnor fastsatta på höga stolpar. Tända, gav de i vårkvällsskymningen ett trolskt och hedniskt gulaktigt sken över hela festplatsen. Arrangemanget var uppskattat och något man såg fram emot.

En annan aktivitetsgrej som vi grabbar var ensamma om, var att använda dansbanan på ett helt annat sätt, nämligen att köra rundbana med cykel. Naturligtvis var det strängeligen förbjudet, men därför roligare och spännande. För min del tog det roliga slut, när jag vurrade och bröt av pedalen på mors cykel som jag lånat under förespeglning att övningscykla på dansbanevägen.

Ringhagen...

...låg nere i Fors, söder om kvarnen efter ån, Bengt Bengtsson, bördig från Stav, berättar:

Ringhagen vid Fors.
Foto: Sigrid Numan

Inom Västerhaninge avdelning av Bondeförbundet bildades i slutet på 1920-talet "Bondeförbundets Byggnadsavdelning", en ekonomisk förening där intressenter kunde teckna andelar och år 1929 uppfördes Västerhaninge Bygdegård.

För att bidra till finansieringen hölls årligen en sommarfest i "den Gamla för sin naturskönhet så välkända festplatsen Ringhagen" som det stod på affischerna. Bönderna hade arrenderat Ringhagen på 10 år av Edvin Nilsson i Fors och uppförde där en dansbana. Den byggdes på så sätt att man spikade av spontat golvträ ihop luckor som sedan sammanfogades till ett dansgolv. När sommaren var över togs golvet isär och travades upp inomhus för att nästa sommar åter sammanfogas till dansgolv igen, detta pågick några år, sedan inköptes impregnerat virke och en permanent dansbana uppfördes i Ringhagen.

Det byggdes även ett hus som innehöll kök för kaffekokning och kiosk för läsk, godis och dansbiljetter. Sedermera inköptes en separat kiosk för detta. Det anordnades 3-4 fester om året i Ringhagen, den första stod bönderna för. Den ägde rum första helgen i juli månad, då förekom förutom dans till något inhyrt danskapell sedvanliga basararrangemang såsom skjutbana för luftgevär, pilkastning och tombola med en högvinst som kunde vara en

cykel eller en kaffeservis. Det fanns även en "guldgruva" som bestod av en balja med sågspån i vilken låg som lockbete en guldtria och diverse småslantar. Mot en avgift på 25 öre fick man gräva ett spadtag, skaka det genom ett såll, de slantar som stannade i sållet fick man behålla.

De olika stånden på festplatsen var lövade och vackert dekorerade. På söndagseftermiddagen anordnades tävlingar i slätter med lie och höhässjning på någon intilliggande åker. På natten mellan lördag och söndag gick man nattvakt och hade en gemytlig samvaro.

Fester anordnades varannan vecka, efter bönderna var det Skyttegillet's tur med sedvanliga arrangemang. På söndagen var det korporationsskjutning på gillet's skjutbana mellan olika yrkesgrupper.

Första helgen i augusti var det ungdomarna i SLU som var arrangörer, på söndagseftermiddagen spelade man buskis på scenen, ett mycket uppskattat jippo som drog mycket publik.

Även trädgårdsmästarna i Tungalsta hyrde Ringhagen för sommarfest, ett år var det dragkamp mellan trädgårdsmästarna och bönderna.

År 1952 anordnades sista festen på Ringhagen.

"Gamla" Håga dansbana..

... låg vid Parkvägen en bit ovanför Jägartorpsvägen ungefär där Göte Arvidsson, ledare för folkdanslaget, senare kom att bo och i det området minns Erland Österberg att han som liten grabb sett resterna av en festplats i form av ett välnojt område (uppe i Barrskogen) och att några virkesrester fanns kvar.

Om man hade ledsnat på "hemmadansbanorna" så fanns det flera som man kunde besöka som låg i närområdet nämligen Årsta Havsbad och Dalarö, båda med anslutning till restauranger.

Dessutom Rangsta i Sorunda och Nibble i Ösmo, kallades i folkmun för "Snubble", Stenbrink nere vid Ådala och Tallbacken i Österhaninge. Under vinterhalvåret var det dans i Bygdegården, Folkets Hus i olika samhällen som Tungalsta, Handen och Vendelsö och ibland även i Folkhögskolans gymnastiksal

Göte, Greta, Gunnar, Lisa och Bertil klara
för dans.

Gunnar på fotot ovan räddade en danskväll åt ungdomarna vid Ribby hage. Varför? Två grannar i Ribby blev oense. Den ena vars döttrar hade gift sig "fint" retade den andra med att hans döttrar dansade med flottister. Det slutade med att den retade i ren ilska gick till Ribby hage och kopplade bort strömmen, i hopp om att efter mörkläggningen få slut på flottistdansandet. Men Gunnar fann på råd. Han gick hem och hämtade en stallykta och hängde upp den i taket vid musikerna så att de kunde fortsätta att spela. Som tack fick Gunnar dansa gratis hela kvällen. De andra ungdomarna fick också en billig dansafton. För de lämnade fram kola-, tuggummipapper och andra små pappersbitar i stället för dansbiljetter till biljettmottagaren som inte kunde se vad han fick i sin hand i mörkret.